GAZETA

Wielkiego Xięstwa POZNAŃSKIEGO.

Nakładem Drukarni Nadwornéj *W. Dekera i Spółki.* — Redaktor: *A. Wannowski.*

№ 117. — We Wtorek dnia 23. Maja 1837.

Wiadomości krajowe.

Z Berlina, dnia 20. Maja.

Najjaśn. Królowa Niderlandska przybyła tu z Hagi.

Z dnia 21. Maja.

J. K. M. Xiążę Fryderyk Wirtenberski przybył tu z Stuttgardu.

Wiadomości zagraniczne.

Polska.

Z Warszawy, dnia 17. Maja.

Odebraliśmy zasmucające wiadomości o szkodach przez wylew rzeki Wieprz zrządzonych. W Lubelskiem i Podlaskiem kilkanaście stawów powódź zerwała. W tych okolicach jako i w Płockiem, oraz niektórych miejscach Sandomierskiego, Mazowieckiego i Krakowskiego, obawiać się należy nieurodzaju żyta, zato pszenice tu i owdzie piękne rokują nadzieje.

Mniej liczne było onegajsze zgromadzenie na Bielanach, jak zwykle lat przeszłych bywało; jednakże przejechało w świąteczny Poniedziałek przez rogatki Marymontskie 516 pojazdów, 428 dorożek, 429 bryczek, omnibusy w ciągłym były ruchu, a pieszych przeszło 20,000 osób.

Francya.

Z Paryża, dnia 11. Maja.

O teraźniejszém położeniu rzeczy w Hiszpanii umieścił Dziennik sporów następujący artykuł: Zajmują się obecnie wielkim planem zaczepnego działania przeciw armii Don Carlosa. Zamiarem tegoż jest i tą razą odebranie nieprzyjacielowi małych miasteczek leżących nad gościńcem z Bajonny do Wittoryi i odcięcie go zarazem od granicy francuzkiéj. Niemal całe wojsko Generała Espartery przewieziono morzem z Bilbay do San Sebastyanu, które się tamże z armią Generała Evansa połączy. W takim razie armia ta liczyć będzie przeszło 25,000 ludzi. Generała Seoane wyprawiono z Madrytu, końcem zapobieżenia wszelkim nieporozumieniom między Esparterą a Evansem, i ci dwaj wodzowie na to się zgodzili, że w razie przeciwnych ich zdań zdanie Generała Seoane górę weźmie. Irribaren, czynny i biegły Generał, rozpocznie na czele jednéj części armii działania wojenne z Nawarry przeciw Elisondzie i dolinie Bastan. Inna część armii pozostanie w południowéj stronie prowincyi dla oparcia się każdéj wyprawie karolistowskiéj, gdyby się między Logrono a Calahorrą o przejście przez Ebro kusić miano. Wittorya jest przez dostateczną ilość wojska zajęta, aby utrzymać na wodzy Karolistów na liniach pod Guebarą i Arlabanem i po-

sunąć się naprzód, jeżeliby postępy konstytucyjnéj armii z San Sebastyanu pomyślny uwieńczył skutek. Podobnież zostawiono dostateczną siłę zbrojną w Bilbai, Balmasedzie i na linii górnego Ebro, która potrafi stawić w razie potrzeby czoło Karosistom, gdyby ci powyżéj Friasu przez rzekę się przeprawić zamyślali. Zresztą armia jest na teraz we wszystko dostatecznie opatrzona. Zważając na to wszystko nie wątpimy bynajmniéj o zwycięstwie, ale pod tym warunkiem jeżeli Generałowie sprężysto i jednomyślnie działać, a oficerowie żołnierzom w bitwie dobry przykład dawać będą. Na tém zaś aż dotąd wojsku Królowéj zbywało.

Z dnia 12. Maja.

Zarząd domu Xięcia Orleańskiego w przyszłości trzy oddziały zawierać będzie. Zarząd wojskowy pozostaje w tym samym co teraz stanie; dodadzą tylko do niego jeszcze dwóch oficerów ordynansowych od artylleryi i piechoty, a tak każda broń będzie miała przy boku Xięcia swego zastępcę. Zarząd cywilny zostawać będzie pod przewodnictwem Hrabiego Flahaulta, który otrzymał tytuł Wielkiego Koniuszego. Ogólną administrracyą domu Xiążęcego powierzono Panu Bois-Milonowi, dawniejszemu Ochmistrzowi Xięcia Chartres. — Marszałkowa Lobau mianowaną została pierwszą damą honorową przyszłéj Xiężnéj Orleańskiéj. Prócz tego wymieniają jeszcze jako damy honorowe Hrabinę Hautpoult, córkę Xiężnéj Wagram, i Markizową Chamsereps, córkę Xięcia Crillona.

Meunier ma być dnia 15. b. m. do Brestu przewieziony, skąd do Nowego Orleanu popłynie.

Panowie Cormenin, Garnier-Pagès, i Lamennais otworzyli subskrypcyą na wsparcie wypuszczonych teraz na wolność więźniów politycznych.

Wyrok Sądu kassacyjnego skazuje dzienniki, które swój format zwiększyły, na opłacenie większego portu na poczcie. Z tego powodu większa część tychże zapewne format swój zmniejszy, jeżeli sobie wyższych opłat przez stósunkowe powiększenie doniesień prywatnych wynagrodzić nie potrafi.

Z dnia 13. Maja.

Gazeta wieczorna ministeryalna zawiera następujące ze strony sztabu głównego gwardyi narodowéj nadesłane sprostowanie: „Doniesienie, że przy wjeździe Xiężniczki Heleny Mecklenburgskiéj gwardya narodowa szpaler formować będzie, jest zupełnie bezzasadném.“

Xiążę Broglie wyjeżdża jutro do Fuldy.

Monitor podaje dzisiaj w urzędowéj części swojéj następujące przez Króla potwierdzone sprawozdanie W. Zachowawcy pieczęci: N. Panie! Szlachetne serce W. K. M. życzy nawet i ostatnie ślady obywatelskich roztérek naszych zetrzeć. Z tronu, wzniesionego przed 7 laty dla ustalenia naszych instytucyi i obrony praw, W. K. M. wielkim czynem łaski wszystkim Francuzom dałeś hasło do przebaczenia i zapomnienia; ale zamknięte podwoje kościoła St. Germain l'Auxerrois przywodzą nam jeszcze na pamięć zdarzenie, które podobnie w zapomnienie pójść powinno. Dzielnicy Paryża nie powinno zbywać na świątyni. Przekładam więc W. K. M. najpokorniéj, abyś rozkazać raczył, żeby kościół St. Germain-l'Auxerrois służbie Bożéj natychmiast wrócono. Zostaję i t. d.

(podp.) Barthe.“

Ksiądz Demersen, dotychczasowy pleban w Saint-Severin, mianowany plebanem przy kościele Saint-Germain-l'Auxerrois. Dzisiaj mnóstwo robotników w kościele tym zatrudnionych, kiedy jutro już tam się ma odbyć nabożeństwo.

W Gazette des Tribunaux czytamy: „Pan Bauchy, zastępca Generalnego Prokuratora, wyjechał wczoraj do Clairvaux, aby osadzonych tam więźniów politycznych na wolność puścić. Większą część tychże skazano w skutek wypadków czerwcowych; wynika więc z tąd, że pod względem ich wypuszczenia trudności niejakie i wątpliwości powstaną. Amnestya albowiem dotyczy się li tylko przestępstw politycznych i Zachowawca pieczęci wzywa Generalnych Prokuratorów okólnikiem, aby ze słów wyroku wypośrodkowali, za jakie czyny kara nastąpiła. Ale między skazanémi czerwcowémi wielu jest takich, których dla politycznéj zbrodni, dla zabójstwa albo skaleczenia do więzienia wtrącono; a niektórych tylko dla ostatnich zbrodni (t. j. zabójstwa i zranienia) osadzono. Postanowienia ministeryalne opiewają, że jeżeli zwyczajna zbrodnia tylko towarzyszką była zbrodni politycznéj, amnestya miejsce mieć powinna; nie ma zaś być użytą, skoro tylko zwyczajna zbrodnia zachodzi. Pytanie to nader ważne dla więźniów w Wandei; wiadomo bowiem, że Szuanie, chociaż może niekiedy politycznémi pobudkami powodowani, jednak jako zbrodniarze przeciw osobom i własności przed Sądy przysięgłych stawiani bywali.“

W Charte de 1830. czytamy: „Grożące spokojności publicznéj w Taragonie niebezpieczeństwa, urzeczywistniły się, czego ostatnie telegraficzne depesze dowodzą. W mieście tém już jawny bunt zagrażał a wichrzyciele czekali tylko hasła z Reus. Jakoż istotnie uka-

zali się deputowani z Reus przed bramami Tarragony, zostali jednak przez władze tameczne zmuszeni do cofnięcia się. Wszakże wrócili wkrótce w większéj liczbie, tak że wszelki opór był niepodobnym. Prowincya Tarragona ogłosiła się niezawisłą i nie słucha więcéj rozkazów General-Kapitana."

Z dnia 14. Maja.

Xiążę Nemours po uroczystościach ślubu brata swego uda się w podróż, któréj cel wszelako nie wiadomy.

W Charte de 1830. czytamy: „Niektóre dzienniki doniosły, że między Admirałem Gage i kapitanem Moges, dowódzcami francuzkiéj i angielskiéj eskadry na Tagu, niesnaski zachodzą. Podanie to przesadzone; li tylko przy sposobności salutowania nieporozumienie powstało, które wszelako wkrótce ku obopolnemu zadowoleniu usunięto. W Lizbonie równie jak na wszystkich innych punktach, gdzie okręty tych dwóch narodów stoją, między francuzkimi i angielskimi majtkami i żołnierzami szczera panuje zgoda.

Większa część Katalonii ciągle jeszcze zrokoszowana. List prywatny z Puycerdy z dnia 8. m. b. donosi o postępach obaleń rewolucyjnych; rokosz rozpostarł się po wszystkich miastach prowincyi zacząwszy od wybrzeża aż do Tortozy i Mojon. Załogi z Suranu i Castel d'Assens miały się z powstańcami połączyć. (*)

*) Gazeta jedna berlińska zawiera w numerze z dn. 13. niby to telegraficzną depeszę, stósownie do któréj spokojność w Katalonii miała być przywrócona. Gazeta Rządowa Pr. oświadcza wszelako, iż nie wie, z kąd ta depesza, któréj datum nie wyrażono, nadeszła. W Paryżu aż do dn. 14. m. b. o takiéj nowinie nic zgoła nie wiedziano.

Rozmaite wiadomości.

„Wizerunki i roztrząsania naukowe," poczetu nowego w tomiku ósmym (Wilno r. 1836, str. 142) zawierają: 1) Poezya domowa Wielkiéj Brytanii (z *Repository of Knowledge).* 2) Cuvier (z Alfonsa Esquiros w *France littéraire.*) 3) Rozmaitości: *a)* O Jasnowidzącéj z Prevorst Justyna Kernera i jéj przekładzie na język polski P. Winc. Matuszewskiego (tom II. Warszawa r. 1832). Recenzent Stanisł. Laskowicz nazywa to dzieło: „pełném mistyczności i zawiłości metafizycznych, które były wiekom średnim właściwe." *b)* Przypowieści w duchu pisma św. (z Herdera). *c)* Biblijografija dawna polska. — Tomik dziewiąty (str. 142.) obejmuje: 1) Faust Klingera (z *Nouvelle Revue Germanique*). 2) Bernardin de Saint Pierre (z Vilmaina). 3) Rozmaitości: *a)* Kilka słów o teatrze wileńskim. (Wyjąwszy P. Aszpergera i Pannę Aszperger, recenzent smutne zaiste o członkach teatru polskiego w stolicy Litwy daje zdanie, nie przyznając im pojmowania charakterów i w ogóle dramatycznego talentu). *b)* Simonius Simon (lekarz nadworny Króla Stefana Batorego) jego dzieła i spory pismienne.

W tych dniach u Lavocata w Paryżu wyszła w 4ch tomach z atlasem: „Podróż Marszałka Marmont przez Węgry, Ziemię Siedmiogrodzką, południową Rossyję, Krym, wybrzeża Morza Azowskiego, Konstantynopol, niektóre części Azyi mniejszéj, Syryi, Palestyny i Egiptu."

Pisma paryzkie donoszą: Pewien prywatny człowiek, który d. 22. Marca zwiedzał cmentarz wschodniéj części Paryża, trącił końcem laski swojéj przypadkiem o dębową, zakopaną w ziemi skrzyneczkę, na któréj niezgrabnémi głoskami wyryty był następujący napis: „Tu zawarte jest dzieło przewielebnego księdza Jana de Serre, z r. 1670." Gdy znalazca, wielki ksiąg zbieracz, skrzyneczkę tę otworzył, znalazł w niéj stare rękopismo, z tym dziwnym tytułem: „Pochwała śmierci (*Eloge de la mort*)." Już kilku księgarzy, jeden drugiego podkupując, ubiegają się za tém rękopismem, mającém mnóstwo dowcipnych rzeczy zawierać. Jean de Serre był pierwotnie właścicielem tego gruntu, który przeszedł poźniéj do księdza Lachaise, a w końcu na teraźniéjszy cmentarz obrócony został.

Lista monarchów europejskich. — Panujący Król szwedzki jest teraz *seniorem* monarchow europejskich, doszedł już bowiem do 72. roku życia. Papież ma lat 71, tyleż Król angielski; Król pruski 66, tyleż Król duński; Król holenderski 65, Król Francuzów 64, würtemberski 55, Sułtan 51, Król bawarski 50, belgijski 46; Cesarz austryjacki 44, rossyjski 40, Król sardyński 38, neapolitański 26, Król Grecyi 21, Królowa Portugalii 17, a Królowa Hiszpanii, najmłodsza ze wszystkich głów ukoronowanych, ma lat — 6.

Nowe oszukaństwo w Paryżu. — Znana autorka francuzka Xiężna d'Abrantes, leżała jeszcze w łóżku d. 13. Marca, gdy pokojowa donosi jéj, że jakiś obcy czeka w sieni, i ma bardzo pilny list do niéj, który jéj saméj tylko chce oddać. Xiężna zerwała się z łóżka dla przyjęcia obcego. Ten mianując się Sekretarzem Margrabi de S*, wręczył list Xiężnie, w którym Pułkownik Bory de St. Vincent, jeden z jéj przyjaciół, donosił, że go niespodzianie i tak nagle uwięziono, iż zaledwo tyle mu czasu pozostało, że może donieść

o tém przez oddawcę listu, sekretarza Margrabi de S*, człowieka pewnego, i prosi ją o trzy grzeczności: raz, ażeby mu pożyczyła na czas jak najkrótszy pewną summę pieniężną, powtóre, ażeby mu kilka dobrych książek przysłała do czytania, a po trzecie, ażeby jego familii doniosła o tém nieszczęściu, która zapewne z powodu zniknienia jego bardzo jest niespokojna. Xiężna przelękła się niezmiernie tą wieścią i Sekretarzowi, który twierdził, że ma sposobność widzenia się tajemnie z Pułkownikiem, dała niezwłocznie znaczną summę pieniężną i kilka książek. Potém wsiadłszy do powozu, pojechała do familii Pułkownika, dla doniesienia jéj o téj smutnéj wiadomości sposobem jak tylko można najdelikatniéjszym. Rodzina Pułkownika zdziwiła się tak ranném przybyciem Xiężnéj, ale ta większe jeszcze okazała zdziwienie, zastawszy Pułkownika, którego w więzieniu mniemała, spokojnie pijącego kawę i czytającego gazetę. Dopiero teraz pokazało się, że oszukano Xiężnę, i że straciła przez łatwowierność swoję 500 fr., oraz kilka dobrych książek, a między innémi exemplarz własnych „Pamiętników,“ w których dalszym ciągu będzie mogła i to zdarzenie opisać.

Sir Charles Wilkins, tłumacz na język angielski dzieła sanskryckiego *Rhagwat-Gita*, uważany był dotąd za pierwszego, który przedarł się do tajemnic sanskrytu i utorował drogę dla tylu późniéjszych filologów europejskich. *Friend of India*, angielski w Kalkucie wychodzący dziennik, upomina się o ten zaszczyt dla dawniéjszego ziomka swojego, niejakiego Pa. Marshall, który jeszcze roku 1677. przełożył na język angielski dzieło sanskryckie: *Serebaugabut Puran*. Exemplarz przekładu tego ma się znajdować w angielskiém muzeum w Londynie. Przeciwnie Sir Charles Wilkins ma tę wielką zasługę, że zaprowadził w Indyjach drukarnię tak sanskryckiemi, jakoteż bengalskiemi czcionkami i nauczeniem innych, oraz przykładem, tak ją zrobił popularną, że prasy indyjskie wkrótce może europejskim wyrównają i nie mało przyczynią się do rozszérzenia cywilizacyi i nauk w rozległym Indostanie. Pierwszą odlewnię czcionek założył Sir Charles Wilkins około r. 1770. w Hooghly, gdzie także r. 1773. wyszła pierwszy raz drukiem gramatyka bengalska Halheda. Wilkins żył dosyć długo jeszcze (bo aż do r. 1833.), by widział, jak wszędzie rzucone przezeń ziarno obfite wydaje owoce. Zamyślają teraz temu indyjskiemu Gutenbergowi, w Hooghly, w téj indyjskiéj Moguncyi, pomnik wystawić.

Pozbawiony wzroku francuzki aktor imieniem Bonetty, który przed nieszczęściem ocie- mnienia, miał sławę dobrego artysty na teatrach południowéj Francyi, po długiéj nieczynności powziął zamiar przy ślepocie swojéj wystąpić znowu na deski teatralne. W tym stanie grał nie dawno na teatrze marsylskim rolę Fenelona w dramacie *Cheniera* i rolę Stanisława w sztuce *Michał i Krysia*, i wzorowém oddaniem charakterów w wyższym jeszcze stopniu obudził zapał, z jakim publiczność przez wzgląd na smutne położenie jego, przyjęła go zaraz przy pokazaniu się na scenie.

Publiczność w teatrze w Bogota wyraża zadowolenie swoje z wystawy sztuki w ten sposób, jak u nas nieukontentowanie okazywane być zwykło. Gdy się jéj sztuka lub aktor podoba, natenczas *gwiżdże* publiczność.

Anglia ma obecnie 24,280 okrętów handlowych, na których pełni służbę 166,583 majtków i chłopców okrętowych.

Według obliczeń dziennika la Presse, Francyja ma obecnie (nie licząc statków parowych) 1,700 parowych machin, zastępujących siłę 22,500 koni. Machiny te pracując w przecięciu dwie trzecie części dnia, zastępują dzienną robotę 45,000 koni, albo 450,000 ludzi. (R. L.)

OBWIESZCZENIE.

W Sądzie Ziemsko miejskim niżéj podpisanym reguluje się pozostałość niegdy Józefa i Heleny Łochockich małżonków w Brodnicy zmarłych, pobyt zaś następnie wymienionych, do spadku prawo mających Sukcesorów, jest niewiadomy, a zwłaszcza

1) Sukcessorów Angeli Klukowskiéj,
2) Józefa Wolskiego.

Te przeto osoby lub ich najbliżsi krewni do zameldowania i dopilnowania praw im w téj mierze służących, w Terminie

dnia 17. Czerwca 1837.

przed południem, przed Deputowanym Ur. Rasińskim Assessorem zapozwanemi zostają.

Szrem, dnia 20. Grudnia 1836 r.

Król. Pruski Sąd Ziemsko-miejski.

Wyciąg z Berlińskiego kursu papierow i pieniędzy.

Dnia 20. Maja 1837.	Papierami	Gotowizną
	po	*po*
Obligi długu państwa . . .	$102\frac{3}{8}$	$101\frac{7}{8}$
Obligi bankowe aż do włącznie lit. H.	—	—
Zachodnio-Pruskie listy zastawne	$103\frac{1}{2}$	103
Listy zastawne W. Xięstwa Poznańskiego	—	$103\frac{1}{2}$
Wschodnio-Pruskie . . .	—	$103\frac{1}{4}$
Szląskie	—	$106\frac{3}{8}$